

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Elżbieta Karska

w sprawie z odwołania Z. K.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa NR [...] z dnia 16 lutego 2024 r.,
w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek
uprawniający do przejścia w stan spoczynku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 4 września 2024 r.,

**uchyla zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazuje Krajowej
Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania.**

Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk Elżbieta Karska

UZASADNIENIE

Uchwałą nr [...] z 16 lutego 2024 r. (dalej: „uchwała lub „zaskarżona uchwała”) Krajowa Rada Sądownictwa (dalej: „KRS” lub „Rada”), działając na podstawie art. 69 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334 z późn. zm.; dalej: p.u.s.p.) nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Z. K. sędziego Sądu Okręgowego w Nowym Sączu (dalej:

„Skarżący” lub „Uczestnik postępowania”).

W uzasadnieniu uchwały Rada wyjaśniła, że Skarżący pismem z 14 grudnia 2023 r. oświadczył Radzie wolę dalszego zajmowania stanowiska sędziego Sądu Okręgowego w Nowym Sączu. Do oświadczenia Uczestnik postępowania załączył zaświadczenie psychologiczne z 7 grudnia 2023 r. stwierdzające, że jest zdolny w zakresie predyspozycji i umiejętności psychologicznych do pełnienia obowiązków sędziego oraz zaświadczenie lekarskie z 11 grudnia 2023 r. stwierdzające, że jest zdolny ze względu na stan zdrowia do pełnienia obowiązków sędziego. Wniosek Uczestnika postępowania uzyskał poparcie Prezesa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu oraz pozytywną opinię Kolegium Sądu Okręgowego w Nowym Sączu.

W konsekwencji powyższego w celu przygotowania sprawy Przewodniczący KRS wyznaczył zespół oraz zawiadomił Ministra Sprawiedliwości o jego powołaniu. Następnie 12 lutego 2024 r. zespół członków Rady po zapoznaniu się ze zgromadzoną dokumentacją przeprowadził naradę oraz ocenił, że materiały są wystarczające do zajęcia stanowiska o rekomendowaniu KRS podjęcia uchwały o niewyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Uczestnika postępowania.

Odnosząc się do powyższego Rada wyjaśniła, że zgodnie z treścią art. 69 § 1b p.u.s.p. może ona wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Mając na względzie zgromadzoną w toku niniejszego postępowania dokumentację zespół stwierdził, że dalsze zajmowanie stanowiska przez Uczestnika postępowania nie jest poparte interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym. Rada wyjaśniła następnie, że może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione wskazanymi wyżej przesłankami, w szczególności, jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Zgodnie jednak z art. 69 § 1 p.u.s.p. zasadą jest, że sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, a tylko w przypadku zaistnienia szczególnych okoliczności Rada może

zezwoić na odejście od tej reguły, o ile zostaną spełnione wymogi przewidziane przez art. 69 § 1b p.u.s.p.

W celu zweryfikowania istnienia bądź nieistnienia tych przesłanek Rada dokonała analizy działalności orzeczniczej Uczestnika postępowania, biorąc pod uwagę całokształt sytuacji kadrowej i orzeczniczej Sądu Okręgowego w Nowym Sączu, a w szczególności Wydziału Cywilnego tego Sądu. W ocenie Rady z danych statystycznych nadesłanych przez Prezesa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu wynikało, że Uczestnik postępowania miał problemy orzecznicze z wykonywaniem obowiązków służbowych. Rada miała w szczególności na uwadze liczbę sporządzonych po terminie uzasadnień (bez usprawiedliwienia), przeciętną „załatwialność” oraz niskie wyniki w zakresie stabilności orzecznictwa. KRS nie kwestionując wysokich kwalifikacji zawodowych Uczestnika postępowania, jak również jego wieloletniego doświadczenia orzeczniczego uznała jednak, że posiadanie tych atrybutów nie przesądziło o konieczności uwzględnienia jego wniosku o dalsze pełnienie urzędu, pomimo osiągnięcia 65 roku życia. Zdaniem Rady każde odejście doświadczonego sędziego w stan spoczynku jest „osłabieniem” wymiaru sprawiedliwości, ale jest też naturalną i ustawowo uzasadnioną koniecznością. Nie można więc utożsamiać interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziowskiego przez osobę, która osiągnęła już 65 rok życia. W tym miejscu KRS wskazała na wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2023 r., I NKRS 36/23, w którym skład orzekający przyjął, że „odstępstwo od zasady przejścia w stan spoczynku powinno znajdować zastosowanie tylko wówczas, gdy sędzia przejawia zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych nie tylko w stopniu wystarczającym (porównywalnym z innymi), lecz w stopniu ekstraordynaryjnym w porównaniu do innych sędziów. Interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny wymagają od niego bowiem jednakowej aktywności w toku wykonywania przezeń służby sędziowskiej na przestrzeni czasu. Nie ulega natomiast jakiegokolwiek wątpliwości, że prawa biologii powodują, że możliwości zawodowe w wieku emerytalnym stopniowo, aczkolwiek wyrażenie maleją. Tym samym, zasadniczo, zdolność ta powinna być wysoce ekstraordynaryjna w momencie przedłużenia stanu aktywności (chwili odstępstwa od przejścia w stan spoczynku), by gwarantować jej zwykły poziom sędziowski w chwili

rzeczywistego udania się wnioskującego na zasłużony odpoczynek”.

Biorąc zatem pod uwagę całokształt okoliczności sprawy Rada uznała, że nie ma przesłanek do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Uczestnika postępowania. Dlatego w głosowaniu na posiedzeniu KRS 16 lutego 2024 r. za uwzględnieniem wniosku Uczestnika postępowania oddano 5 głosów „za” oraz 6 głosów „przeciw”, przy 8 głosach „wstrzymujących się” (oddano ogółem 19 głosów).

Skarżący pismem z 2 kwietnia 2024 r., wniósł odwołanie od uchwały z 16 lutego 2024 r. zaskarżając ją w całości oraz zarzucając jej naruszenie:

1. przepisów prawa materialnego, tj.
 1. art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, poprzez nierespektowanie wynikającej z treści tego przepisu zasady nieusuwalności sędziego;
 2. art. 69 § 1b p.u.s.p., poprzez nieuprawnione przyjęcie przez Radę (wskutek braku wszechstronnego rozważenia sprawy), że brak było interesu wymiaru sprawiedliwości w wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Skarżącego;
3. przepisów prawa procesowego, tj. art. 42 ust. 3 oraz art. 44 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o Krajowej Radzie Sądownictwa (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 269 z późn. zm.; dalej: „ustawa o KRS”), poprzez zaniechanie pouczenia Skarżącego o przysługującym mu środku odwoławczym oraz terminie do wniesienia odwołania.

Biorąc pod uwagę powyższe Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały i przekazanie sprawy KRS do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu odwołania przedstawił argumenty stanowiące poparcie podniesionych zarzutów.

Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa pismem z 17 kwietnia 2024 r. będącym odpowiedzią na odwołanie wniósł o jego oddalenie w całości, jako pozbawione uzasadnionych podstaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznając odwołanie Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do ingerencji w materialną treść zaskarżonej uchwały, albowiem dokonanie oceny co do zasadności

dalszego zajmowania stanowiska sędziego stanowi wyłączną kompetencję Rady (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 22/21). Sąd Najwyższy uprawniony jest jedynie do zbadania uchwały KRS pod kątem zgodności z prawem - zasadność takiej decyzji nie podlega kontroli ze strony Sądu Najwyższego, o ile nie miało wpływu na nią naruszenie zasady legalności, w tym posłużenie się niedozwolonym kryterium oceny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., I NO 16/18).

Istota rozpoznawanej sprawy sprowadza się zatem do zbadania czy zaskarżona uchwała KRS nie została podjęta w sposób dowolny, arbitralny oraz z użyciem niedozwolonych kryteriów ustawowych. W ocenie Sądu Najwyższego, uzasadnienie zaskarżonej uchwały zawiera wystarczającą argumentację, która pozwala na kontrolę i merytoryczne rozpoznanie wszystkich zarzutów podniesionych przez Skarżącego.

Na mocy art. 69 § 1 p.u.s.p. sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że nie później niż na sześć miesięcy i nie wcześniej niż na dwanaście miesięcy przed ukończeniem tego wieku oświadczy Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie. Przepis art. 69 § 1 p.u.s.p. jednoznacznie wskazuje, że przejście sędziego w stan spoczynku następuje z mocy prawa z chwilą osiągnięcia 65 roku życia i, co istotne, takie rozstrzygnięcie powinno być traktowane jako reguła. Możliwość dalszego pełnienia służby sędziowskiej ma jedynie charakter fakultatywny i stanowi wyjątek od tej reguły warunkowany złożeniem wniosku, który musi być ostatecznie rozpatrzony zanim skutek w postaci przejścia w stan spoczynku nastąpi (por. art. 69 § 1b zd. 3 p.u.s.p.). Zgoda na dalsze orzekanie nie jest zatem na gruncie ustawy przedmiotem domniemania.

Zgodnie z art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. KRS może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności, jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Wskazane w

art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. przesłanki odnoszą się do wyrażenia zgody, a nie stanowią przesłanek jej niewyrażenia. Ponadto przepis ten wskazuje również na uznanie, jakie w tej mierze przysługuje Radzie - ustawa wyraźnie stanowi, że KRS „może wyrazić zgodę”, a nie „wyraża zgodę”. Innymi słowy, wyraz „może” oznacza uprawnienie, a nie obowiązek KRS do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65 roku życia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 80/21).

W odniesieniu do argumentacji dotyczącej naruszenia art. 180 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie orzekającym podziela pogląd przytoczony przez Skarżącego, a wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 26 marca 2019 r., I NO 57/18 w myśl którego „(...) wprowadzona w art. 69 § 1 p.u.s.p. możliwość pozostawienia sędziego w stanie czynnym po osiągnięciu określonego wieku, na podstawie oświadczenia woli sędziego, nie może prowadzić do weryfikacji sędziów, na zasadzie uznaniowości organu. Owa uznaniowość jest ograniczona zasadami dotyczącymi pełnienia urzędu sędziego”. Rada nie powinna tym samym ograniczać się do literalnego brzmienia art. 69 § 1b p.u.s.p., ale rozważyć czym jest w konkretnej sprawie wskazany w nim „interes wymiaru sprawiedliwości” i „ważny interes społeczny”, zaś możliwość „dalszego zajmowania stanowiska sędziego”, tj. po osiągnięciu wieku przejścia sędziego w stan spoczynku nie stanowi też konstytucyjnie określonego i bezwzględnego prawa osoby powołanej do pełnienia urzędu sędziego, a jest specyficznym środkiem prawnym, pozwalającym Radzie na bieżące reagowanie na aktualne potrzeby wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę dobra wymiaru sprawiedliwości (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 62/21). Sąd Najwyższy stwierdza w świetle powyższego, że powołany zarzut naruszenia przepisów konstytucyjnych jest uzasadniony.

Rację ma też Skarżący zarzucając uchwale naruszenie art. 69 § 1b p.u.s.p., poprzez nieuprawnione przyjęcie przez Radę wskutek braku wszechstronnego rozważenia sprawy, że brak było interesu wymiaru sprawiedliwości w wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie przez niego stanowiska sędziego.

Po pierwsze, nie uwzględniono przy podejmowaniu uchwały sytuacji kadrowej wydziału, w którym orzeka Skarżący, a która uległaby pogłębieniu w wyniku przejścia skarżącego w stan spoczynku. Po drugie, nie uwzględniono również faktu, że

Skarżący jest osobą o wyjątkowo wysokich kwalifikacjach merytorycznych. Jest nadto cenionym specjalistą z zakresu prawa cywilnego materialnego i procesowego oraz w sposób wzorcowy wykonuje swoje obowiązki. Pełnił nadto dwukrotnie funkcję Prezesa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu. Tym samym jak wskazuje oświadczenie Sędziów Sądu Okręgowego w Nowym Sączu dotyczące SSO Z. K. (k. 37 akt sądowych) oraz opinia Prezesa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu, z której wyraźnie wynika, że w Sądzie Okręgowym w Nowym Sączu występują wyraźne trudności organizacyjne związane z ilością sędziów orzekających, zasada racjonalnego wykorzystania kadr sądownictwa powszechnego niewątpliwie przemawia za tym, aby sędziowie, którzy tak dobrze realizują zadania orzecnicze nadal pełnili służbę na stanowisku sędziego sądu powszechnego. Po trzecie, KRS nie odniosła się do treści wskazanej wyżej opinii Prezesa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu oraz opinii służbowej sporządzonej przez Przewodniczącą I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Nowym Sączu wskazującą na efektywność pracy Skarżącego.

Z uwagi na powyższe, zasadny jest zarzut naruszenia art. 42 ust. 3 oraz art. 44 ustawy o KRS. Uzasadnienie skarżonej uchwały jest bardzo lakoniczne i nie uwzględnia opinii Prezesa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu oraz stanowiska Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Nowym Sączu. Wprawdzie art. 42 ust. 1 ustawy o KRS nie określa bliżej wymogów co do treści uzasadnienia, jednak nie oznacza to, że jego treść może być jakakolwiek lub sprowadzać się w istocie do przytoczenia brzmienia przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p. i poprzestania na ogólnych stwierdzeniach. Jak sama nazwa wskazuje, treść uzasadnienia ma wskazywać na okoliczności, które daną decyzję czynią zasadną. Okoliczności takiej nie stanowi sam fakt, że decyzję podjął organ do tego umocowany, ani też samo zapewnienie tego organu o zasadności podjętej przezeń decyzji (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 1 lipca 2019 r., I NO 70/19; 2 lutego 2021 r., I NKRS 18/21).

Odnosząc się do zarzutu braku pouczenia o przysługującym Skarżącemu środka zaskarżenia Sąd Najwyższy wyjaśnia, że zaskarżona uchwała w istocie nie zawiera pouczenia co do dopuszczalności, terminu i sposobu wniesienia środka zaskarżenia, co wynika z przyjętej przez KRS interpretacji, że w postępowaniach o

wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu wieku uprawniającego sędziego do przejścia w stan spoczynku, odwołującemu nie przysługuje status uczestnika postępowania, a w konsekwencji nie przysługuje również środek zaskarżenia. Jednak ewentualny brak prawidłowego pouczenia skarżącego co do dopuszczalności, terminu i sposobu wniesienia środka zaskarżenia nie ma znaczenia dla rozpoznawanej sprawy. Zarzut skarżącego byłby bowiem uzasadniony, gdyby na skutek owego braku pouczenia nie wniósł do Sądu Najwyższego odwołania lub wniósł je z uchybieniem ustawowego terminu albo złożył wniosek o przywrócenie terminu, co jednak nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie. Sąd Najwyższy końcowo wyjaśnia, że rozpoznanie wniosku o zabezpieczenie stało się bezprzedmiotowe.

Przewodniczący Rady nadał temu odwołaniu bieg i przekazał je wraz z aktami sprawy do Sądu Najwyższego. Na marginesie należy zwrócić uwagę, że mimo początkowej niejedności orzecznictwa Sądu Najwyższego, obecnie nie budzi już wątpliwości pogląd, że od uchwały KRS dotyczącej wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku, przysługuje odwołanie (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NZP 3/21).

W świetle powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 ustawy o KRS, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk Elżbieta Karska

[SOP]

r.g.